

Ledelsesvurdering 2. tertial 2021

1. Innledning

Museumsledelsen er lettet og takknemlig for at museets prosjekt for nytt Vikingtidsmuseum (VTM-prosjektet) er fullfinansiert. Universitetsstyrets vedtok i møte i juni foreslåtte rammer for UiOs bidrag til basisutstillinger. Minst like gledelig er det at UiO har mottatt en gave på 200 mill. kr. fra Eilif Holtes allmenntilgjengelige fond som vil sikre VTM-prosjektets ambisjoner om å skape publikumsopplevelser i verdensklasse.

I junimøtet vedtok også Universitetsstyret dekningen av inntektsbortfall som følge av stengingen av Vikingskipshuset under byggeperioden. KHM er dermed langt på vei sikret midler for en faglig forsvarlig drift av museet de neste 5 år.

Det trengs derimot en endelig avklaring på kompensasjon for inntektsbortfall under koronapandemien for at KHM skal kunne levere et langtidsbudsjett (prognose) i balanse. Vi kommer nærmere tilbake til dette nedenfor.

KHM har store utfordringer knyttet til økonomistyring. Noe er forbundet med implementeringen av nytt økonomisystem, mens andre utfordringer har vært kjent for universitetsledelsen i årevis. Museumsledelsen vurderer at situasjonen er kritisk for styringen av museets prosjektportefølje. Konsekvensene av dette for arbeidsmiljøet ved museet er like viktig. Ledelsen opplever en utbredt frustrasjon, fortvilelse og resignasjon blant museets prosjektledere og deres nærmeste overordnede. Dette vil bli nærmere omtalt nedenfor.

2. Vurdering av økonomisk utvikling

Koronapandemi og inntektstap

Koronapandemien har fremdeles omfattende konsekvenser for den økonomiske situasjonen ved Kulturhistorisk museum (KHM). Selv om både Historisk museum (HM) og Vikingskipshuset (VSH) åpnet for publikum i juni, har det vært klare begrensninger på antall besøkende og strenge restriksjoner for arrangementer, noe som innebærer at KHM åpnet uten et særskilt sideprogram. Museets inntekter fra billett- og butikksalg har vært begrenset. En viktig grunn til de svake resultatene etter gjenåpning har vært strenge innreiserestriksjoner og fravær av internasjonal turisme. Dette slår særlig hardt ut på Vikingskipshuset, hvor internasjonal turisme utgjorde 95 % av de besøkende i sommerhalvåret.

KHM vil gjenta behovet for kompensasjon for inntektstap under pandemien. UiO har vedtatt en dekning av inntektsbortfall på 80 %. Dette vil være til hjelp, men for KHM som har et budsjett basert på omlag 50% ekstern inntjening, så får en egenandel på 20 % av inntektsbortfallet betydelige konsekvenser for driften av museet.

I henhold til *Disponeringsskriv for 2021* datert 17. desember 2020 er KHM tildelt 38,442 mill. kr. i kompensasjon for inntektstap i 2020. Tildelingen er basert på prognosen per 2. tertial 2020; men økonomiske utvikling resten av året ble verre enn forventet. I prognosen for 2021-2025 la KHM derfor inn en kompensasjonen på 48,4 mill. kr., som per medio desember tilsvarte 80 % av estimert inntektstap. Pr

31.12.2020 er samlet inntektstap noe lavere, ca 57,7 mill. kr. En kompensasjon på 80 % vil da være ca 46,2 mill. kr. KHM er avhengig av at gapet mellom reelt inntektstap (57,7 mill.) og tildeling fra UiO (38,44 mill.) reduseres betraktelig får at museet skal klare å opprettholde en faglig forsvarlig drift.

KHM forventet inntektsdekning for pandemien på 42,8 mill. kroner for 2021, men dette tallet er avhengig av egeninntjening fra museumsdrift og per 2. tertial er denne under budsjett.

Beskrivelse	Inntektsbortfall	80 % dekking	Tildeling	Differanse
2020	57,7 mill. kr. (resultat)	46,2 mill. kr.	38,442 mill. kr.	7,758 mill. kr.
2021 (prognose pr 31.12.2020)	53,5 mill. kr.	42,8 mill. kr.		
2021 (prognose pr 2. tertialet)	57 mill. kr.	45,6 mill. kr.		

Tabellen viser inntektstap og dekking som følge av koronapandemien.

KHM har hatt løpende dialog med universitetsledelsen om kompensasjon for inntektstap som følge av pandemien, senest 6. september 2021. I møtet ble det uttrykt optimisme i forhold til en 80 % dekking for tap i 2020; dvs en dekking av differansen vist i tabellen. Universitetsstyret har satt av et totalbeløp på 43 mill. kr. for dekking av inntektstap i 2021. Beløpet gjelder for alle enheter ved UiO. Museumsledelsen viser til foreliggende prognose og konstaterer at avsatte beløp ikke vil være tilstrekkelig for en dekning på 80 % for KHM alene.

Prosjektmodulen i DFØs økonomisystem og KHMs behov for verktøy til prosjektstyring

Overgangen til nytt økonomisystem fra 1. mai 2021 har vært utfordrende for KHM. Implementeringen er ressurskrevende og økonomiseksjonen ved museet melder ved andre tertial om usikker knyttet til regnskap og følgelig også prognosearbeidet både for basis og BOA. Museumsledelsen er mest bekymret for styringen av museets utgravningsprosjekter og håndteringen av tilskudd fra Riksantikvaren. Det nye økonomisystemet innfrir ikke museets forventninger og behov for et bedre verktøy for styring av denne virksomheten. De nasjonale retningslinjene og malen for budsjettering og regnskapsføring av arkeologiske utgravningsprosjekter er ikke kompatibel med prosjektmodulen i DFØs økonomiløsning. KHM har følgelig ikke klart å gjennomføre konverteringen av denne prosjektporteføljen til nytt system innen fristen. KHM arbeider med en midlertidig løsning og forsøker å komme i dialog med sentralt innføringsteam om hvordan dette skal håndteres både på kort og lang sikt. Utfordringene knyttet til styringen av denne virksomheten har vært kjent for universitetsledelsen i mange år uten at det er kommet til en løsning. Museet besluttet derfor i 2018 på egenhånd å gå til anskaffelse av ett mer egnet styringsverktøy, men dette ble stoppet som følge av BOTT-samarbeidet og mulighetene ved overgang til nytt økonomisystem. Museets prosjektvirksomhet ble derimot heller ikke denne gang prioritert ved anskaffelsen av nytt økonomisystem. Museumsledelsen mener det er betydelig risiko knyttet til økonomistyringen av denne prosjektporteføljen og ber om snarlig bistand til å få på plass et egnet styringsverktøy. En slik bistand må omfatte tilfredsstillende budsjetterings- og rapporteringsverktøy, men bør også tilrettelegge for ny dialog med Kunnskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet om felles eller kompatibel standard for økonomistyring.

Konklusjon

Koronapandemien har alvorlige økonomiske konsekvenser for KHM. Overgangen til nytt økonomisystem har forsterket museets behov for bedre styringsverktøy, spesielt for museets prosjektportefølje. En uavklart økonomiske situasjonen og manglende verktøy for virksomhetsstyring hemmer museets daglige drift og virker negativt på arbeidsmiljøet. At koronapandemien har slitt på ansattes engasjement og kreativitet er nok en ganske allmenn utfordring, men en vedvarende situasjon med uavklart økonomisk handlingsrom og usikre perspektiv for planlagte tiltak bidrar til å øke frustrasjonen. Behovet for en rask avklaring av museets økonomiske rammer og handlingsrom er derfor av kritisk betydning for museets samlede virksomhet i årene som kommer. Vi trenger dedikerte, kreative og effektive medarbeider for å realisere alle iverksatte tiltak. Vi trenger en forutsigbar økonomisk ramme og gode verktøy for å kunne leve opp til samfunnsoppdraget og levere på regjeringens og universitetets resultatmål.

Vi gjentar behovet for en økt tildeling for inntektsbortfall som følge av pandemien for 2020 og behovet for tildeling som følger av oppdatert prognose for 2021. Foreliggende prognose viser at disse beløpene representerer et minimum av hva museet trenger for å kunne nærme seg et langtidsbudsjett i balanse og deri opprettholde en faglig forsvarlig drift av virksomheten.

Museumsledelsen er kjent med Universitetsstyrets vedtak og gjeldende rammer for kompensasjon for inntektstap under pandemien. Vi vil komme tilbake med en total økonomisk vurdering ved årsskifte, hvor behovet for en eventuell økning fra 80 % til 100 % dekning av inntektstapet vil stå sentralt.

Museumsledelsen ser frem til å fortsette dialogen med universitetsledelsen om museumsutvikling, økonomi- og virksomhetsstyring. Nærmest forestående er et møte om midlertidige tiltak for å håndtere økonomistyringen av museets prosjektportefølje. Vi håper at vi snart kan komme opp med en varig løsning på denne utfordringen.

Dato: 26.09.2021

Håkon Glørstad
museumsdirektør

Karl Kallhovd
assisterende museumsdirektør